

Патрік Мелроуз. По той бік жорстокості

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

14 ЛИСТОПАДА 2018

Освіта має бути чимось, що дозволить дитині сказати: після такого мені вже нічого не страшно. Так описує свій підхід до виховання Девід Мелроуз, батько головного героя міні-серіалу «Патрік Мелроуз». І наступні п'ять годин – п'ять серій – ми спостерігаємо за цією теорією в дії, проходячи разом із Патріком п'ять етапів його життя.

Фото: IMDb

Серіальна історія, по суті, крутиться навколо дитинства, з різних ракурсів підходячи до питання про те, хто така дитина та яке її місце в домі, у родині. Хтось запропонує «стару добру школу»: дитину має бути видно, але не чути. Хтось відстоюватиме безстресове виховання. Є й аристократичний підхід – няня й гувернантка чудово заміняють обох батьків. І, звісно, вишенька на торті: метод Девіда Мелроуза, де жорстокість – це прояв любові. Творці фільму демонструють три варіанти, іронізуючи, зрештою, над кожним із них: гіперопіка, брак виховання й антивиховання.

Екранізація циклу романів Едварда Сент-Обіна про Патріка Мелроуза вийшла на екрани у травні 2018 року. Творча команда, що на дев'яносто відсотків складається з англійців, наділила стрічку неповторним британським гумором і продемонструвала бездоганну англійську акторську школу. Гру Бенедикта Камбербетча, виконавця головної ролі, найкраще охарактеризував сам Едвард Сент-Обін: «Уже 25 років мене запитують, чи Патрік Мелроуз це я. І тепер я з полегшенням можу сказати: ні, це Бенедикт Камбербетч». Серйозні теми, які затримує серіал, – а тут є наркотична залежність, насильство, класова нерівність, педофілія, евтаназія – постають перед глядачем без зайвого пафосу. Провокативна комедійність сцен, у яких немає нічого смішного, народжує новий сенс, змушуючи звернути увагу на те, що насправді важливе. По-справжньому ж трагічні сцени підкреслено позбавлені емоційності: так автори виділяють їх серед загального гомону подій, не даючи сплутати людські слабкості й помилки зі справжнім, безумовним злом. Саме тому дивитися, як Патрік заганає в себе смертельні дози наркотиків, не страшно, а часом і смішно. А от від одного вигляду його батька (уклін неперевершеному Г'юго Вівінгу) хочеться негайно бігти в протилежному від екрану напрямку, спакувати валізи та виїхати з країни. А щоб остаточно позбавити себе сну, можна згадати, що роман, за яким знято фільм, «напівбіографічний».

Кожна серія – це певний етап у житті Патріка Мелроуза; проте розповідь не лінійна, сцени перемішані в часі, реальність переплітається зі спогадами. Кожен епізод виконаний у стилістиці свого часу, тож глядач, хаотично подорожуючи життям головного персонажа, опиняється в 1967, 1982, 1990, 2003 й 2005 роках. Це наче окремі епохи, кожна з власним шармом і проблемами. Але виникає враження, що в цій зміні декорацій Патрік залишається таким самим – аж до останньої сцени.

Перша серія має назву «Погані новини». 1982 рік. Ми вперше бачимо Патріка, коли він дізнається про смерть батька, їде до Нью-Йорка, щоб забрати прах, і повертається до Лондона. Ось і вся фабула епізоду. Але найцікавіше, звісно, розгортається паралельно. Патрік – наркоман зі стажем. Шприци, майстерно сховані в його кишенях, наркодилери та бруд суспільних маргінесів химерно контрастують із розкішшю готелю, елегантним одягом і вищим світом, до якого належать Мелроузи. Кокаїн, героїн, алкоголь, тартар з тунця та спроба

самогубства – більш-менш так виглядає вечір Патріка у Нью-Йорку. Уривчасті спогади з дитинства, символічні видіння, значення яких розкриється лише згодом, фрагменти фраз, кинутих у наркотичній гарячці – це плетиво глядач розплутуватиме впродовж усього серіалу. Головна й найпромовистіша сцена епізоду, коли Патрік трощить свій номер у дорогому готелі урною з прахом батька, несподівано виявляється кумедною, такою собі героїновою комедією. А отже, зважаючи на манеру оповіді, варто підготуватися до чогось серйозного.

Хай би що з нами трапилося в дитинстві, це все неважливо. «Неважливо» – назва другої серії. А промовляє цю фразу хрещений Патріка у відповідь на критику методів виховання Девіда Мелроуза. Ми опиняємося в 1960-х: Патріку вісім років, він із батьками в маєтку на півдні Франції. Атмосфера тут зовсім інша: тепло розлите в кадрі, статичні пейзажі неквапно змінюються, камера вихоплює окремі деталі – фіранку, що колихається від вітру, бджолу на розчавленому інжирі. Спадають на думку фільми Жана-Люка Годара. І знову чарівна природа Провансу, гарний будинок, лірична музика, витончена компанія виразно контрастують із гнітючим відчуттям тривоги. Це найтяжчий спогад Патріка, і про цей фатальний день він згадує уже дорослим, при смерті від передозування. Усі говорять, що в Девіда Мелроуза непростий характер. Насправді ж це авторитарна й жорстока особа, для якої найкраща розвага – знущатися з людей. Знімальній групі вдалося точно передати панівну емоцію епізоду – страх.

Дитина змагається з чоловіком, якого всі бояться, та перемагає. Мабуть, цей спогад наповнює силою так само звільнитися вже в дорослому віці.

Події третьої серії відбуваються в 1990 році. З контексту ми дізнаємося, що Патрік уже бореться з наркозалежністю; він уперше виходить у світ після років відлюдництва й реабілітації. У цьому епізоді з особливим смаком розглянуто питання класової й соціальної належності. Серії знята у стилістиці вікторіанських романів і подекуди нагадує «Ярмарок марнославства» чи й «Алісу в Дивокраї». Чи не кожен кадр має подвійний сенс: манірні аристократи, дрібні інтриги, застарілі правила етикету – усе це водночас і комічне, і трагічне; здається, ці люди втратили почуття реальності, живучи за більше не чинними законами крові й походження. Патрік та його друг Джоні, два психічно нестабільні наркомани й алкоголіки, мабуть, тому так недоречно виглядають на цій вечірці, що єдині демонструють прояви людяності й розсудливості. Чому епізод називається «Трохи надії»? Бо саме тут починається шлях Патріка до звільнення від дитячих травм. Саме тут він зустрічає майбутню дружину. Саме

тут уперше розповідає секрет, який обтяжував його все життя.

Можливо, початок четвертої серії найнесподіваніший. Дивлячись фільм про наркомана, чекаєш усякого: і психологічно складних сцен, і неприємних фізіологічних подробиць. Але не такого. Патрік із дружиною та двома синами проводить літо в тому самому будинку, де бував дитиною. Він не вживає наркотиків, дружина його підтримує, діти обожнюють – усе наче добре, та ми ж розуміємо, що попереду ще дві серії. Уже на шостій хвилині виникають перші проблеми: ще не зовсім оговтавшись від знущань батька, Патрік мусить зіткнутися зі зрадою матері. Один поштовх, і старі рани знову відкриваються, і ми знову спостерігаємо, як він руйнує своє життя, приходячи практично в ту саму точку, з якої почався серіал. Це важливий мотив: Патрік найбільше боїться стати схожим на батька, та з певних деталей зрозуміло, що йому не зовсім вдається цього уникнути. На це натякають ідентичні сцени: ось він у халаті стоїть у вікні, як колись стояв його батько. Звільнення ще не прийшло.

«Нарешті» – остання серія. Патрік на похороні матері знову переживає навалу спогадів. Він бореться з привидами тепер уже обох батьків у собі. Зрештою в його пам'яті знаходиться важлива згадка про мить, коли він почав опиратися батькові. Дитина змагається з чоловіком, якого всі бояться, та перемагає. Мабуть, цей спогад наповнює силою так само звільнитися вже в дорослому віці. Про це свідчить остання сцена: Патрік Мелроуз виходить із тісного коридору крізь двері, з яких пробивається в кадр яскраве біле світло.

Мало є тем, які були б зрозумілі та близькі кожному, однак, здається, тема родини належить саме до таких. Цим і підкуповує «Патрік Мелроуз». Тут немає нічого зайвого, жодного героїзму чи моралізаторства, тільки давно знайоме змагання поколінь у новому світлі. Чим же особлива ця історія? Щоб оцінити задум авторів серіалу, варто звернути увагу на певні деталі.

По-перше, костюми. Декорації й одяг – це те, завдяки чому кінематограф може перенести нас у будь-яку епоху. Усі персонажі одягнені за модою того часу, який ми бачимо на екрані. Крім Патріка. Він наче постійно перебуває поза часом. Він англієць, який ніколи не знімає свого пальта.

По-друге, метод зйомки. Оператори не тільки імітують у серіях стилі відповідних періодів, а й пропонують доволі незвичні ракурси. Кожен епізод починається з останнього кадру минулого, але знятого з іншої точки. І, до слова, скільки можна нарахувати в кінематографі сцен кремації з ракурсом із печі? Справа тут не в незвичності зображеного, а в нестандартному підході до візуального ряду.

І, по-третє, іронія – головна зірка фільму. Якщо відстежувати всі сцени з подвійним сенсом, це

додасть перегляду особливого смаку. Патрік називає іронію своєю головною слабкістю. Здається, саме ця невеличка англійська риса допомогла йому залишитися по той бік жорстокості.

ЮЛІЯ КАРПИЦЬКА

14 ЛИСТОПАДА 2018

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**